

er det mig ikke utvivlsomt, hvorvidt en Forhøielse af Afgiften, hvorved den bliver $\frac{1}{2}$, større, kan siges at være saa ganske ubetydelig, at den ikke maa komme i væsentlig Betragtning ved det, som der her har været Tale om. — Naturligviis veed jeg meget vel, at det er umuligt at skrive en Lov saaledes, at der ikke skulde kunne finde nogensomhelst Elusion af samme Sted, og at man ikke paa forskjelligte Maader skulde kunne komme ud over det, som har været Lovgivningens Tanke med den. Det vil ganske vist aldrig være muligt. Men der er en Ting, som jeg mener, at man maa lægge Vægt paa, og det er det, at ikke en Lov, som man giver, er saaledes affattet, at den henviser til at begaae Elusioner, at den saa at sige giver Anviisning derpaa og netop erkjender, at Noget, der i Virkeligheden maa siges at være en Elusion af dens Tanke, dog ikke er en Elusion, men tværtimod er lovhjemlet. Hvad i det Hele taget Spørgsmaalet om Elusion af de gjældende Lovbestemmelser angaaer, da er der en Ting, som jeg med Hensyn til samme lægger overordentlig Vægt paa, og det er, hvad den offentlige Mening i saa Hensende siger. Jeg troer, at man for en stor Deel i denne Retning maa støtte sig til den offentlige Mening i Forbindelse med de paagældende Contractenters Redelighed og Reiskaffenhed, som man i Almindelighed bør stole paa, idet man tør antage, at de i Reglen ikke ville gaae ud over, hvad der er dem tilladt. Men naar der gives en Lov, som ligefrem henviser til at begaae Elusioner og ligefrem siger, at noget Saadant er tilladt, saa har man jo aldeles Intet at stole paa; saa fremkommer Elusionen af sig selv, eller rettere sagt, der bliver saa ikke Tale om nogen Elusion, men tværtimod om en Fremgangsmaade, som er lovhjemlet. Det er derfor, at jeg lægger nogen Vægt paa Vædringsforslaget under Nr. 1, og det er derfor, at det forekommer mig at have nogen Betydning, forudsat at jeg har Ret i, at den $\frac{1}{6}$, som Afgiften kan variere, virkelig kan siges at være et Beløb, som der kan lægges nogen Vægt paa. — Naar mine Ytringer ere blevne opfattede saaledes, som om jeg havde villet sige, at dette Lovforslag

var affattet til Godseiernes eenfaldige Fordeel, da har det paa ingen Maade været min Mening, og det havde aldrig kunnet falde mig ind. Hvad jeg har tænkt paa ved de Ytringer af mig, der i saa Hensende ere blevne paaberaabte, har kun været, at der forekommer mig at være al god Grund til at vise sig imødekommende imod enhver Bestræbelse, som gaaer ud paa at gjøre de heromhandlede 50aarige Forpagtningsforhold — som nu saa at sige mangle alle regulerende Bestemmelser, medens Fæsteforholdet derimod jo er i høi Grad lovbundet — lovbundne. Efterat man nemlig har seet, hvorledes Loven af 19de Februar 1861 om nogle Forandringer i Fæstelovgivningen har bevirket — jeg veed vel ikke, om man kan sige, at den har været Aarsagen dertil, men det er ialfald indtraadt, efterat den nævnte Lov er udfommen — at de 50aarige Forpagtninger have vundet en ganske overordentlig Udbredelse, saa ligger det jo overmaade nær at antage, at, medens der ved Loven af 1861 er indført Vaand, som gjøre Fæsteforholdet generende for Godseierne, finde disse, at de nu røre sig friere i det 50aarige Forpagtningsforhold, og at det saaledes er mere til deres Fordeel at anvende dette. Men det kan jo dog ikke have været Meningen med Loven af 1861 at fremkalde dette Resultat. Der kan jo dog ikke have været anden Mening med at give en Bestemmelse, hvorved man søger at binde Godseiernes Naadighed over Godset, end den at sikkre sig, at, hvad man saaledes antager vil være til Bondestandens Fordeel, ogsaa virkelig kommer til Anvendelse. Naar det altsaa viser sig, at Godseierne ad anden Veie kunne røre sig bekvemere og ad anden Veie kunne frigjøre sig for at opfylde det, som det har været Lovgivningens Hensigt at faae sat igjennem, saa er det jo absolut nødvendigt, at Lovgivningen paany maa gribe ind. Det er dette, som jeg har kaldt den sande Conservatisme, idet den er rettet imod en Bestræbelse, som modarbejder en given Lov, og idet den ikke paa nogen Maade vil tillade en saadan Anvendelse af andre Lovbestemmelser, som giver Anledning til, at man kan blive fri for at opfylde en vis given Lov. — Dette er min Opfattelse af den